

۱- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. دانش منطق قانون‌های اندیشه را بیان می‌کند و علت‌های نارسایی و خطای اندیشه را نشان می‌دهد، پس کمک می‌کند تا ما بهتر بیندیشیم. اما قوانین اندیشه ذاتی است، پس منطق نمی‌تواند روش اندیشه یا قوانین آن را تغییر دهد.

۲- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. برهان خلف برای اثبات درستی قیاس، ابتدا نقیض نتیجه را درست فرض می‌کند و سپس نشان می‌دهد که اگر نقیض نتیجه درست باشد، باید برخی از مقدماتی که صادق فرض شده‌اند، کاذب باشند. این برهان برای اثبات همه‌ی ضروب قابل اثبات در قیاس اقترانی قابل استفاده است.

۳- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. منشأ شعر قوه خیال است و شرط شعر هم در منطق همین است که خیال‌انگیز باشد و دارای وزن یا قافیه بودن شرط آن نیست.

۴- گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

مفاهیم «درخت»، «گل» و «گیاه معطر» همگی نسبت به «جسم نامی» محدودتر هستند و از مصادیق آن شمرده می‌شوند.

۵- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. قضایای منفصل از قضایای شرطی هستند و همیشه حکم در قضایای شرطی مشروط است. این قضایا ممکن است از سه جزء یا بیش‌تر تشکیل شوند که در هر یک از اجزا یک نسبت وجود داشته باشد و هرگز از حرف «و» برای فاصله میان این اجزا استفاده نمی‌شود.

۶- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم «جنس» ذاتی است و هر چند در میان چند نوع مشترک است، اما چون جزء ذات است، در تعریف منطقی قابل استفاده است.

۷- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. شکل منطقی عبارت چنین است: «یاران امام حسین هفتاد و دو تن بودند و [این هفتاد و دو تن] مردانی پاک‌باز بودند.» موضوع اولین قضیه یک مجموعه است و بنابراین قضیه شخصیبه است، اما در قسمت دوم محمول، یعنی پاک‌باز بودن بر تک‌تک افراد موضوع قابل حمل است. پس قضیه محصوره است.

۸- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. استدلال کردن نوعی تفکر است و می‌دانیم که اقسام تفکر ذاتی انسان است. بنابراین نیازی به آموزش ندارد، اما آموختن قواعد استدلال صحیح و کاربرد آن، می‌تواند مانع از خطای در استدلال شود و این قدرت خدادادی را تقویت کند.

۹- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. صورت قضایا اشکال محدود و ثابتی دارد و اصولاً اختلاف دانشمندان بیش‌تر در ماده‌ی قضایا است نه در صورت آن‌ها قیاس معتبر قیاسی است که مقدمات آن معلوم و پذیرفته شده باشد و شرایط مربوط به آن قیاس را هم داشته باشد. چنین قیاسی قطعاً نتیجه‌ی درستی خواهد داد.

۱۰- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. عبارت مورد سؤال یک تصدیق یا قضیه است که از سه تصور موضوع (منظومه)، محمول (ستاره) و نسبت حکمیه (ستاره داشتن منظومه) تشکیل شده است.

۱۱- گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

فقط گزینه (۲) عبارت را به نحو درستی کامل می‌کند. تعریفی که شامل افراد و مصادیق بیگانه شود، مانع نیست و تعریف درستی شمرده نمی‌شود. گزینه (۳) درست نیست زیرا اولاً؛ اصطلاح بیگانه را در مورد مصادیق به‌کار می‌بریم نه مفاهیم و ثانیاً؛ اگر هم بیگانه را به معنی بی‌ارتباط در نظر بگیریم، تعریفی که شامل مفاهیم بی‌ارتباط شود، یک تعریف بی‌ربط خواهد بود.

۱۲- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. حد تام از جنس قریب و فصل درست شده است. سه ضلعی فصل مثلث است، بنابراین مناسب استفاده در حد تام است.

۱۳- گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

نسبت میان «ایرانی» و «رنگ» تباین است زیرا هیچ ایرانی رنگ نیست و بالعکس. نسبت میان مفاهیم «هنر» و «قانون جاذبه» نیز به همین نحو است.

۱۴- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. مهم‌ترین ویژگی انسان تفکر است و مباحث منطق هم در تشریح اقسام آن است. هدف منطق جلوگیری از خطای در تفکر است.

۱۵- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی اصل چنین است: «هر الف ب است»، که متضاد آن می‌شود: «هیچ الف ب نیست» و چون اصل صادق است؛ این قضیه کاذب است.

۱۶- گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

در تعریف همواره از مفهوم عام‌تر شروع کرده و به مفاهیم خاص‌تر و جزئی‌تر می‌رسیم. در تعریف شتر دوکوهانه، «جسم» از سایر مفاهیم عام‌تر است پس مقدم است.

۱۷- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در عبارت دو مفهوم «درس منطق» و «شیرین» کلی هستند و نسبت آن‌ها به هم عموم و خصوص من‌وجه است، یعنی می‌توان از این نسبت چهار قضیه‌ی جزئیه دوتای آن‌ها موجه و دو تا سالبه باشند، به‌دست آورد.

۱۸- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. چوب با صندلی نسبت تباین دارد، زیرا هیچ‌یک از مصداق‌های یکی در دیگری نیست، جسم و چنار نیز نسبت عموم و خصوص مطلق دارند، زیرا درختان همگی در مجموعه‌ی اجسام قرار دارند.

۱۹- گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

مفهوم «واجب الوجود» مفهومی کلی است زیرا فرض افراد زیاد برای آن بلامانع است. مفهوم «مجموعه اعداد طبیعی» مفهومی جزئی و خاص است زیرا یک مصداق خاص و معین دارد.

۲۰- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. موجه یا سالبه بودن به نسبت یا کیفیت قضیه مربوط است نه به کمیت آن.

۲۱- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. استدلال از قضایا تشکیل شده، بنابراین قضایا (دست کم دو قضیه یا مقدمه) اجزای اصلی استدلال را تشکیل می‌دهند.

۲۲- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. ارسطو قواعد منطق را کشف کرد نه طراحی. منظور او هم از ناطق «متفکر» است، نه موجودی که فقط سخن می‌گوید.

۲۳- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. هر چهار ضرب متبج شکل اول نتیجه‌ی قطعی دارند، اما ضرب اول شکل اول موجه‌ی کلیه است و در هیچ‌یک از ضروب دیگر چنین نتیجه‌ای وجود ندارد.

۲۴- گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

«رنگی» عرض خاص «جسم» است زیرا مفهومی است بیرونی که فقط بر اجسام عارض می‌شود.

۲۵- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رسم ناقص از جنس بعید و عرض خاص تشکیل می‌شود. بنابراین پاسخ سوال ما باید یا جنس بعید با عرض خاص دایره باشد. از میان گزینه‌ها فقط «مقدار» است جنس بعید «دایره» است. «شکل» جنس قریب آن و دو مورد دیگر عرض عام آن هستند.

۲۶- گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

انفصال کامل فقط در منفصله حقیقی برقرار است و علت نام‌گذاری این منفصله هم همین است.

۲۷- گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

منطق غیراکتسابی (ذاتی) است، پس خواست یا دانش انسان در ایجاد آن نقشی ندارد، هرچند در توجه به آن و تقویت آن مؤثر است.

۲۸- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. در صورت اعتبار یک استدلال و پذیرش مقدمات حتماً باید نتیجه را پذیرفت، اما پذیرش مقدمات ضرورتاً به معنای درستی آن‌ها نیست.

۲۹- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. از میان کلیات خمس، جنس وجود مستقل ندارد و همیشه در ضمن نوع وجود پیدا می‌کند. از سوی دیگر تصور مفاهیم عرضی، بر خلاف مفاهیم ذاتی، همیشه پس از تصور ماهیت قرار دارد.

۳۰- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. حد تام مرکب از جنس قریب و فصل است و حد تام جسم، جوهر دارای ابعاد است. رسم ناقص مرب از جنس بعید و عرض خاص است و مقدار سه زاویه‌ای رسم ناقص مثلث است. سایر گزینه‌ها هیچ‌کدام درست نیستند.

۳۱- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. شناخت قواعد تعریف نه ما را قادر به تعریف همه‌ی مفاهیم می‌کند و نه این که به ما توانایی می‌دهد تا همه چیز را دقیق یا کامل تعریف کنیم. اما می‌تواند به ما کمک کند که میزان دقت تعاریف را بهتر دریابیم.

۳۲- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. عکس مستوی است و صادق است.

آزمایشی سنجش

کل منطق سوم

طراح و گردآورنده : مهرداد امجدیان

اوبن فراسوی راهی نوین

۳۳- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. «جسم متفکر» حد ناقص انسان است، زیرا از جنس بعید و فصل تشکیل شده است. تعریف «اسم» به «کلمه‌ای که بر معنای مستقلی دلالت می‌کند»، تعریف نادرستی است زیرا مانع نیست و فعل را هم در برمی‌گیرد.

۳۴- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. استدلال سوال، قیاس شکل اول است و همه‌ی شرایط آن را دارد، اما کبرای آن نادرست است و خلفاش آنرا نض می‌کند. بنابراین ماده‌ی قیاس نادرست است.

۳۵- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. مفاهیم بدیهی قابل تعریف نیستند، نه با حد و نه با رسم. اما می‌توان آن‌ها را توضیح داد، یعنی از شرح اسم آن‌ها استفاده کرد. تعریف به چیستی‌ها پاسخ می‌دهد نه به چراها.

۳۶- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. صورت قیاس نادرست است؛ زیرا در حد وسط به طور کامل در مقدمه‌ی دوم نیامده است. (حد وسط «از شیر» است، نه «شیر»)

۳۷- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. آزادی، از مفاهیم پیچیده‌ای است که به علت برداشت‌های مختلف و پیچیدگی خود مفهوم، می‌توان تعریف‌های مختلفی از آن ارائه داد.

۳۸- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. قضیه جمله‌ی خبری است که قابل صدق و کذب می‌باشد. اولین مرحله در تقسیم‌بندی قضایا نیز تقسیم آن‌ها به حملی و شرطی است.

۳۹- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. انفصال تام میان اجزای قضیه، فقط در منفصله‌ی حقیقی اتفاق می‌افتد. برخی از قضایای منفصل سه جزء یا بیش‌تر دارند و در این قضایا هیچ جزئی تابع جزء دیگر نیست. در قضایای مانع‌الجمع نیز امکان صدق دو جزء با هم وجود ندارد.

۴۰- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. عدد یک نوع مقدار است و تحت سلسله‌ی اجناس قرار دارد. بیماری برای جسم نامی عرض خاص است، زیرا بر اجسام غیر نامی عارض نمی‌شود. تعریف نسبت به حد تام به منزله‌ی جنس است و انواع دیگری از تعریف مانند حد ناقص و رسم تام و ناقص نیز وجود دارد.

۴۱- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. شعر در منطق به استدلال خیال‌انگیز گفته می‌شود و وزن و قافیه شرط آن نیست، پس جنس شعر استدلال است نه تصور.

۴۲- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. مهم‌ترین فعالیت روح انسان اندیشه است که قانون‌های خاص آن ذاتی ذهن است.

۴۳- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی «بعضی الف غیر ب است» عکس نقیض اصل است و قضیه‌ی «بعضی غیر ب الف است»، عکس مستوی همین قضیه‌ی اخیر است؛ پس هر دو صادق هستند.

۴۴- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. اگر قضیه‌ای صادق باشد، عکس مستوی و عکس نقیض آن هم ضرورتاً صادق است. بقیه‌ی گزینه‌ها مطالب درستی را بیان می‌کنند.

۴۵- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. علت این که منطق ارسطویی (= قدیم) پیشرفت نکرده این است که این دانش، صورت اندیشه را ارزیابی می‌کند و با ماده و محتوای خاصی سر و کار ندارد، در حالی که پیشرفت علوم به واسطه‌ی ماده و محتوای آن‌ها است. ماده و محتوا باید از منابع دیگری غیر از منطق به دست آید. گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ هیچ کدام، بیانگر مطالب درستی نیستند، منطق صورت اندیشه است، بنابراین دانش آن همواره باقی خواهد بود و جایگاه خاص خود را خواهد داشت.

۴۶- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. معمولاً آنچه که دانشمندان را دچار اختلاف می‌کند، ماده و محتوای استدلال است، نه صورت آن‌ها یا روش علم.

۴۷- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. مقدمات هر استدلال باید دانش‌هایی باشند که بدون واسطه یا از طریق استدلال‌های قبلی پذیرفته شده‌اند. این دانش‌ها می‌توانند از راه‌های گوناگونی مانند حس، تجربه، تاریخ، بدهت و... کسب شوند.

۴۸- گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

قضیه کلی تداخل تحت تضاد ندارد و اگر صادق باشد، جزئی آن هم حتماً صادق است و متضاد آن حتماً نادرست است.

۴۹- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. تفکر ذاتی ذهن است و فرآورده‌ی منطق نیست، اما دانش منطق به بهره‌برداری بهتر از آن کمک می‌کند.

آزمایشی سنجش

کل منطق سوم

۵۰- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۱ و ۳ اصلاً جمله نیستند، گزینه ۲ یک جمله انشایی است و فقط گزینه ۴ است که شامل یک قضیه حملی است، با این مضمون که «اسب تازی به شتاب دوتک می‌رود.»

۵۱- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علوم تجربی در استدلال‌های خود از استقرای ناقص استفاده‌ی بسیاری می‌کنند، اما استقرای تام کاربرد زیادی در علوم تجربی ندارد؛ زیرا دامنه‌ی آن بسیار محدود است.

۵۲- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه همان تصدیق است و نسبت میان تصور و تصدیق تباین است، زیرا هیچ تصویری تصدیق نیست و بالعکس. از سوی دیگر قضیه یا تصدیق جمله خبری است، بنابراین نسبت تصدیق و جمله عموم و خصوص مطلق است، زیرا برخی از جملات غیرخبری و برخی خبری هستند.

۵۳- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. مانع‌الرفع قضیه‌ای است که کذب دو جزء آن با هم غیر ممکن و صدق آن دو با هم امکان‌پذیر است. بنابراین نسبت میان آن‌ها تداخل تحت تضاد است.

۵۴- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. «بعضی غیر ب الف است» عکس نقیض قضیه‌ی اصلی است، پس صادق است و «هیچ غیر ب الف نیست»، نقیض قضیه‌ی اخیر و کاذب است.

۵۵- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. همه‌ی استدلال‌های مورد استفاده‌ی علوم برهانی هستند و بنابراین یقین آورند.

۵۶- گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

عرض عام و نوع حقیقی در هیچ‌یک از تعاریف منطقی به‌کار نمی‌روند، اما جنس بعید، فصل و عرض خاص در تعریف کاربرد دارند.

۵۷- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تعریف «انسان» به «جسم راه رونده» شامل بسیاری چیزهای دیگر مانند انواع حیوانات و اتومبیل نیز می‌شود، پس اعم است.

۵۸- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس در تقسیم اول به اقترانی و استثنایی و سپس قیاس اقترانی به حملی و شرطی تقسیم می‌شود. اجزای قیاس عبارت‌اند از اصغر، اکبر و حد وسط. صغری و کبری مقدمات قیاس نامیده می‌شوند.

۵۹- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. ماده‌ی قضیه‌ی اول تجربه‌ی علمی است و قضیه‌ی دوم از مخیلات، یعنی قضایای ناشی از قوه‌ی خیال است.

۶۰- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. اراده برای پشه ذاتی است، زیرا پشه جزو حشرات است و حشرات از انواع حیوانات هستند. بنابراین با گرفتن اراده از ماهیت پشه، حقیقت آن از بین می‌رود. «ارای زوایای مساوی» نسبت به مثلث عرضی است، پس می‌توان این ویژگی را از آن گرفت در حالی که باز هم مثلث باشد. «نقره‌ای رنگ» نیز نسبت به جیوه همین طور است، یعنی درست است که جیوه فلزی نقره‌ای رنگ است، اما نقره‌ای بودن در ماهیت آن نیست.

۶۱- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. در قیاس مورد سؤال مقدمه‌ی دوم کاذب است، زیرا برخی از حیوانات - که همان انسان‌ها باشند - دارای عقل‌اند. کذب نتیجه هم همیشه ناشی از نادرستی مقدمات یا صورت استدلال است و نمی‌توان آن را علت نادرستی خودش دانست.

۶۲- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. از میان صناعات خمس مناسب‌ترین استدلال برای اقناع مخاطب، خطابه است، زیرا با توجه به مقدمات و مواد و شرایط آن، اثر بیش‌تری بر مخاطب دارد.

۶۳- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. برخی از مفاهیم عرضی ممکن است از ذات قابل تفکیک نباشند، مثل زوجیت از عدد چهار، بنابراین علتی جدا از ذات هم ندارند و اثبات آن‌ها دلیل نمی‌خواهد. اما هیچ مفهوم عرضی وجود ندارد که قبل از ذات یا همراه با آن تصور شود. مفهوم عرضی همواره بعد از ذات (= ماهیت) تصور می‌شود.

۶۴- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فلسفه‌ی اولی موجودات را از حیث وجود آن‌ها بررسی می‌کند؛ اما فیزیک آن‌ها را از نظر ویژگی‌های مادی و فیزیکی مورد مطالعه قرار می‌دهد. بنابراین هیچ‌وجه مشترکی میان مسائل فلسفه اولی با فیزیک وجود ندارد و نسبت آن‌ها تباین است.

آزمایشی سنجش	طراح و گردآورنده : مهرداد امجدیان
کل منطق سوم	اوبن فراسوی راهی نوین

۶۵- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. هر چند نطق به معنای سخن گفتن است، اما علت این که انسان را حیوان ناطق نامیده‌اند، این است که سخن گفتن در حقیقت نشانه‌ی آشکاری اندیشه است. به بیان دیگر تفکر خود را در زبان (یعنی قدرت سخن‌گویی) نشان می‌دهد. اما این ویژگی، همیشه همراه با توجه انسان نیست، زیرا ذاتی اوست.

از سوی دیگر تعداد بسیار کمی از حیوانات نیز به طور محدود قادر به تقلید سخنان انسان هستند، اما این عمل در واقع نوعی تربیت و پاسخ شرطی است و ناشی از اندیشه نیست.

۶۶- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. شکل منطقی قضیه چنین است: «هیچ‌کس به پاسخ گفتن و دیدار یاران سر بر نیارد (=تواند) کرد.» بنابراین سالبه‌ی کلیه است. گزینه‌ی ۱ بیانگر یک جمله‌ی امری و یک شخصیه است. گزینه‌ی ۳ یک شرطی متصله را در برمی‌گیرد و ۴ نیز قضیه‌ای شخصیه را بیان می‌کند.

۶۷- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «برخی غیر ج ب است»، عکس نقیض اصل قضیه است و چون از کذب اصل نمی‌توان کذب عکس را نتیجه گرفت، پس ارزش آن نامعلوم است. «برخی ب ج است» متداخل تحت تضاد قضیه اصلی است و چون آن قضیه کاذب بود، پس این صادق است.

۶۸- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در قضایای حملی، محمول همواره چیزی را درباره‌ی موضوع بیان می‌کند و ممکن است گاهی جای موضوع و محمول در جمله تغییر کند.

۶۹- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. برای ساختن متضاد یک قضیه، کیف آن را تغییر می‌دهیم. بنابراین متضاد موجهه‌ی کلیه سالبه‌ی کلیه است. عکس نقیض موجهه‌ی کلیه هم سالبه‌ی کلیه است. از سوی دیگر هنگام ساختن متداخل قضیه، فقط کمیت آن تغییر می‌کند. بنابراین متداخل موجهه‌ی کلیه، موجهه‌ی جزئیه است. به این ترتیب فقط گزینه‌ی ۴ همه‌ی موارد را درست بیان کرده است.

۷۰- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تعریف داده شده اجتماعات کوچک دیگری را هم که با هدف یکسان تشکیل شده‌اند، در بر می‌گیرد؛ پس مانع نیست.

۷۱- گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

گزینه‌های (۱ و ۲) جملاتی انشایی هستند و گزینه (۳) اصلاً قضیه نیست، اما گزینه (۴) بیانگر یک قضیه حملی است با این مضمون که نفس‌پرور نمی‌تواند هنرور باشد.

۷۲- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ هر یک بیان‌گر مطالب درستی هستند، اقسام مفاهیم ذاتی و عرضی، که در تعریف هم استفاده می‌شوند، توسط انسان در موارد مختلف به کار می‌روند و وقتی انسان از یکی از این مفاهیم استفاده می‌کند، معنایی از آن را در ذهن دارد.

اما نمی‌توان گفت همه‌ی مفاهیم کلی مصداق‌های مستقل دارند. مثلاً جنس مفهومی کلی است که همیشه در ضمن نوع وجود دارد و هرگز به طور مستقل یافت نمی‌شود.

۷۳- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. در قیاس استنبائی مقدمه‌ی اول باید شرطی باشد، خواه متصل و خواه منفصل.

۷۴- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. تعریف کردن، پدیده‌ای طبیعی برای ذهن است و منطق آن را به انسان یاد نمی‌دهد. گزینه‌ی ۲ درست نیست، زیرا تعریف کردن همواره آگاهانه نیست. گزینه‌های ۳ و ۴ نیز درست نیستند، زیرا در تعریف هم از ذاتیات و هم از عرضیات استفاده می‌شود، (و البته اولویت با ذاتیات است).

۷۵- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. نسبت قضیه در گزینه‌ی (۱) با قضیه‌ی اصلی نسبت تداخل است و می‌دانیم که در تداخل اگر جزئی کاذب باشد، کلی نیز حتماً کاذب خواهد بود. قضیه‌ی (۲) عکس قضیه ی اصلی است و در عکس، از صدق می‌توان نتیجه‌گیری کرد نه از کذب. قضیه‌ی سوم (گزینه‌ی شماره‌ی۳) نیز نسبت تداخل تحت تضاد با قضیه‌ی اصلی دارد و بنابراین باید صادق باشد. قضیه‌ی چهارم عکس نقیض قضیه‌ی اصلی است و با توجه به کذب قضیه‌ی اصلی، نمی‌توان صدق یا کذب عکس نقیض آن‌را فهمید.

۷۶- گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

می‌دانیم که در تصور همواره ابتدا مفهوم ذاتی، سپس خود ذات یا ماهیت و بعد از آن عرضی تصور می‌شود. مفهوم «جسم» نسبت به «گورخر» ذاتی است و بنابراین قبل از خود مفهوم «گورخر» و قبل از مفاهیم عرضی مانند «راه‌راه» تصور می‌شود.

آزمایشی سنجش	طراح و گردآورنده : مهرداد امجدیان
کل منطق سوم	اوبن فراسوی راهی نوین

۷۷- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. راه اصلی رسیدن به یقین قیاس است که در چند ساختار خاص صورت‌بندی می‌شود. استقرای تام نیز یقینی بودن خود را مدیون قیاس است.

۷۸- گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این قضیه «بلندترین کوه جهان» اشاره به هیمالایا دارد که در آسیا واقع شده است. پس هر چند خود مفهوم «بلندترین کوه جهان» کلی است، اما موضوع قضیه ما خاص است و محمول شامل افراد متعدد نمی‌گردد تا قضیه محصوره باشد.

۷۹- گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

کتاب‌های لغت در اصل معنا و مترادف‌های کلمه را بیان می‌کنند که در اصطلاح منطقی به آن «شرح لفظ» می‌گویند.

۸۰- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «جسم» جنس بعید است. و «شبهه کش» (با پذیرفتن سخن منطق دانان قدیم) فصل آن است. بنابراین تعریف ما از جنس بعید و فصل تشکیل شده؛ پس حد ناقص است.

۸۱- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. تصور هرگز با وجود سروکار ندارد، بلکه با مفهوم یا معنا سروکار دارد و سروکار تصدیق، با وجود است، زیرا وقتی درباره‌ی وجود داشتن یا نداشتن یک ماهیت یا مفهوم (که دارای یک معنا است) سخن می‌گوییم، ناچار وجود داشتن یا وجود نداشتن را به آن نسبت می‌دهیم. پس پای تصدیق به میان می‌آید. از سوی دیگر تصور و تصدیق هر دو از اقسام علم هستند، نه از اقسام تفکر، زیرا از جنس دانستن هستند، نه از جنس حرکت ذهن.

۸۲- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. تنها قسم از اقسام صناعات پنج‌گانه‌ی منطقی که ما را به یقین می‌رساند، برهان است. نه خطابه، نه جدل و نه سایر صناعات منطقی، دانش یقینی به انسان نمی‌دهد.

۸۳- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. ملاک در جامع و مانع بودن تعریف، افراد معرف است نه مفاهیم سازنده‌ی معرف. هر گاه معرف - که گاهی تعریف نامیده می‌شود - همگی افراد معرف را در برنگیرد، تعریف جامع نیست. اما تعریف زمانی مانع نخواهد بود که علاوه بر افراد معرف، افراد دیگری نیز در تعریف ما وارد شوند.

۸۴- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «غذاسازی» نسبت به «چنار» نوعی خصوصیت است که در انواع دیگر گیاهان هم وجود دارد، پس عرض عام آن است. بلند بودن نیز همین‌طور است.

۸۵- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. مفاهیم تعریف باید برای مخاطب روشن باشد نه به طور کلی برای مثال تعریف «رادبواکتیو» برای یک کودک دبستانی با تعریف آن برای یک دانشجوی فیزیک تفاوت دارد و هر دو هم، به شرطی که از قواعد تعریف تبعیت کنند، می‌توانند تعاریف درستی باشند.

از سوی دیگر تعریف لازم نیست همه‌ی ماهیت را در برگیرد، چنان که رسم ناقص فقط برخی از ماهیت مفهوم را بیان می‌کند، اما تعریف درستی است، زیرا باعث تمایز مفهوم از سایر مفاهیم می‌شود.

۸۶- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. شیرینی (= شیرین بودن) یک نوع کیفیت (= کیف) است، بنابراین کیف، جنس شیرینی است. همین‌طور است جسم نامی نسبت به میوه «بی‌رنگی» نیز نسبت به آب عرض عام شمرده می‌شود، زیرا مخصوص آب نیست و مثلاً هوا هم بی‌رنگ است.

۸۷- گزینه‌ی ۳ پاسخ صحیح است. اکسیژن و آب متباین هستند، زیرا هیچ‌یک مصداق دیگری نیست. نسبت میان جسم با نامرئی عموم و خصوص من‌وجه است، زیرا برخی از اجسام مانند هوا نامرئی هستند و برخی از نامرئی‌ها مانند فرشتگان، جسم نیستند. (البته در این سؤال فرض بر این است که فرشتگان غیرجسمانی‌اند.)

۸۸- گزینه‌ی ۴ پاسخ صحیح است. تعریف «انسان» به «حیوان حساس» درست نیست، زیرا همه‌ی حیوانات حساس (یعنی دارای حواس) هستند. بنابراین تعریف ما شرط «مانعیت» را ندارد. اما تعریف «انسان» به چیزی که می‌اندیشد تعریف درستی است. و نوعی حد ناقص است.

۸۹- گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «رنگ» سیب نسبت به آن عرض عام است. دارای ابعاد بودن فصل «جسم» است و چون «جسم»، جنس بعید سیب است، «دارای ابعاد» فصل بعید «سیب» است.

- ۹۰- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. قضایای «هر الف ب است» و «هیچ الف ب نیست»، هر دو کلی هستند. بنابراین کمیت یکسان دارند، هر چند سور آن‌ها - یعنی کلمه‌ای که بیانگر کمیت است - یکی نیست. اما کیفیت این دو قضیه متفاوت است، زیرا یکی سالبه و دیگری موجبه است.
- ۹۱- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اساس نتیجه‌گیری در علوم تجربی، استقرای ناقص است؛ زیرا این علوم بر مشاهده و آزمایش مبتنی هستند و سپس نتایج مشاهدات خود را در صورت تأیید شواهد، تعمیم می‌دهند.
- ۹۲- گزینه‌ی ۱ پاسخ صحیح است. نتیجه‌ی استقرا همیشه یک قضیه‌ی کلی است و اگر استقرا تام باشد، یقینی هم هست.
- ۹۳- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. شکلات نوعی جسم و جسم نوعی جوهر است، پس جوهر جنس عالی شکلات است. عرض خاص «مثلث» داشتن سه زاویه یا گوشه است و گوشه‌دار بودن (بدون در نظر گرفتن تعداد آن‌ها) عرض عام مثلث است.
- ۹۴- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم «دارای رشد» ذاتی «گورخر» است؛ پس قبل از آن تصور می‌شود. «گورخر» خود ذات و ماهیت است و دو مفهوم «راه‌راه» و «علفخوار» نسبت به آن عرضی هستند و پس از ماهیت تصور می‌شوند.
- ۹۵- گزینه‌ی ۲ پاسخ صحیح است. «نماز صبح» و «دیروز» در جمله‌ی مورد سؤال مفهوم کلی هستند.
- ۹۶- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هم در قضیه‌ی حقیقی و هم در مانع‌الجمع، جمع دو جزء در صدق محال است.
- ۹۷- گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه اول مانع‌الجمع است، زیرا که هیچ مفهومی نمی‌تواند نوع (حقیقی) باشد و در عین حال جنس هم باشد. قضیه دوم مانع‌الرفع است، زیرا امکان دارد که انسان مختار باشد و کیفر نشود، اما امکان ندارد که مختار نباشد و کیفر هم بشود.
- ۹۸- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رسم تام «جسم»، «جوهر رنگ‌پذیر» است؛ زیرا «جوهر» جنس قریب «جسم» و «رنگ‌پذیر» عرض خاص آن است. رسم ناقص «مثلث» نیز «مقدار سه - زاویه‌ای» است؛ زیرا «مقدار» جنس بعید آن و «سه‌زاویه‌ای» عرض خاص آن است.
- ۹۹- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. این تصدیق شامل سه تصور است: تصور موضوع؛ خورشید، تصور محمول: در مرکز منظومه شمسی، تصور نسبت حکمیه که با «است» نشان داده می‌شود.
- ۱۰۰- گزینه ۱ پاسخ صحیح است. برای شناخت دقیق یک مفهوم، دانستن تمام ذاتیات آن لازم است و چنین خصوصیتی فقط در حد تام یافت می‌شود.